

Kalervo Selander 17.10.2015

HANKKIJAN TOIMINNAN VIRSTANPYLVÄITÄ

- 1905** Keskusosuusliike Hankkija perustettiin tehtävänään tervehdyttää maataloustarvikekauppaa ja tukea jäsenosuuskuntiansa toimintaa.
- 1906** Kuopion maatalousnäyttelyssä oli jo Hankkijan osasto, jossa oli täydellinen toimiva mallimeijeri koneistoinen. Tästä alkoi Hankkijan elintarviketeollisuuden koneistaminen.
- 1908** Ensimmäiset myyntikonttorit perustettiin Viipuriin ja Kuopioon. Tehostamaan tavaroiden saantia ulkomailta perustettiin v.1918 omat ostokonttorit Berliiniin ja New Yorkiin. Vuosien myötä kotimainen konttoriverkosto kasvoi. Enimmillään konttoreita oli 1970-luvulla yhteensä 28.
- 1913** Kasvinjalostuslaitos perustettiin. Laitos aloitti toimintansa Hankkijan hallinnossa toimineen senaattori A. O. Kairamon kotitilalla Hattulassa. V. 1916 laitokselle ostettiin Helsingin pitäjältä oma tila, joka nimettiin Tammistoksi. Toimintansa aikana laitos jalosti yli 100 uutta viljelyskasvi-lajiketta ja parhaimmillaan noin 40 % Suomen pelloista kylvettiin Hankkijan lajikkeilla.
- 1916** Sähköosasto perustettiin. Se aloitti maaseudun sähköistämällä, rakensi vesivoimalaitoksia ja sähkölinja verkostoja. Hankkija oli 1950 – 70 luvuilla Suomen suurin sähköurakoitsija.
- 1917** Ensimmäinen traktori, amerikkalainen *Allwork*, tuotiin Suomeen Hankkijan toimesta. Vuotta myöhemmin Hankkijan asiantuntijoiden ja Turun Rautateollisuus yhtiön yhteistyönä syntyi ensimmäinen suomalainen traktori *Kullervo-moottorivetäjä*.
- 1919** Pääkonttori siirtyi omaan Salomonkatu 1 kiinteistöön. Helsingin katukuvaan muodostui maamerkki ja käsite ”Hankkijan Talo”. Tässä toimittiin vuoteen 1976 saakka, jolloin pääkonttori siirtyi uuteen Oulunkylään rakennettuun toimintakeskukseen.
- 1919** Siemenpuhdistamo rakennettiin Tampereelle. Se oli varustettu ajanmukaisilla eri tarkoituksia palvelevilla koneistoilla. Puhdistamossa laitettiin kaupakuntoon uudet oman kasvinjalostuslaitoksen jalosteet ja muutkin kauppaan laskettavat siemenet. Uusien jalosteiden ensimmäiset lisäykset tehtiin Tammiston pelloilla. Myyntiin tuleva siemen hankittiin viljelysopimuksilla, joita alettiin tehdä jo v. 1911. Vuonna 1924 siementen sopimusviljelyala oli yli 1000 ha.

Myöhemmin Hankkijan liikemerkiksi muotoutuneet kolme hakasta ovat perimätiedon mukaan syntyneet, kun siemenpuhdistamossa merkattiin myyntisiemensäkkiin eri käsittelyvaiheiden merkiksi kolme ruksia.

- 1920** Oma maatalouskoneteollisuus alkoi, kun Hankkijan MKT-tehtaat Oy aloitti toimintansa. Se valmisti aluksi maanmuokkauskoneita. Tehtaan tunnetuin tuote oli kuitenkin *ESA-puimakoneet*, joita valmistettiin yli 20 vuoden ajan.

1950-luvulta lähtien MKT-tehtaat keskittyi meijeri- ja elintarviketeollisuuden koneiden ja laitteiden valmistukseen. Suurin osa Suomen meijereistä on Hankkijan koneellistamia. MKT-tehtaat tuli tunnetuksi myös kansainvälisillä markkinoilla varsinkin juuston valmistus

koneistaan ja -laitteistaan. Tehtaan tuotteita vietiin yli 20 maahan. Myös maatiloilla maidon käsittelyyn tarvittavat tankit ja jäähdytyslaitteet sekä maidon keräilyn tankkiautot olivat tehtaan tärkeitä tuotteita.

- 1926** Oma rehuteollisuus alkoi. Malmille perustettiin rehusekoittamo. Tämän jälkeen rehutehtaita rakennettiin: 1951 Kolppiin, 1955 Korialle, 1959 Turkuun ja 1977 Seinäjoelle. Hankkija oli pitkään maan johtava rehun valmistaja.
- 1937** Aloitettiin yhteistyö suurimpien mallastamoiden, kuten Lahden Polttimo, kanssa korkealaatuisen mallasohran hankkimiseksi sopimusviljelyn avulla.
- 1950** Hankkija toi Suomeen ensimmäisen itsekulkevan leikkuupuimurin. Tämä *Massey-Harris* puimuri aloitti merkittävän yhteistyön Massey-Ferguson yhtiön kanssa. Suosituimmaksi puimurimalliksi Suomessa tuli ”*Pikku-Massikka*” MF-630, jota parhaimmillaan myytiin yli 900 kpl vuodessa. Toinen suosikki oli MF-685. Vuoteen 1980 mennessä Hankkija oli myynyt yhteensä yli 15 000 MF puimuria.
- 1952** Traktorikauppa vauhdittui kun sotien jälkeen tuontikauppa avautui ja Hankkija otti Zetor traktorit edustukseensa. Ensimmäisenä vuonna myytiin 600 kappaletta ja seuraavana vuonna kolminkertainen määrä. Vuosien 1952 – 61 aikana myytiin yli 11 000 Zetoria.
- 1961** *Massey-Ferguson* traktorit Hankkijalle. Massikan myynti lähti nousukiitoon. Myynti vaihteli 1700 – 3600 traktoria vuodessa. Vuosina 1961 – 80 myytiin yhteensä 47 000 MF- traktoria.
- 1962** Yhteistyö maatalouden työkoneita valmistavien kotimaisten tehtaiden kanssa tiivistyi, haluttiin turvata laadukkaiden kotimaisten työkoneiden osuus konevalikoimassa. Muodostettiin ns. H-ryhmä solmimalla luottamukselliset ja pitkäaikaiset liikesuhteet valikoidulle ryhmälle kotimaisista pienistä ja keskisuurista yrityksistä. Yhteistyö kattoi toimintoja tuotesuunnittelusta, rahoituksesta, markkinoinnista aina yritysten vientikaupan tukemiseen saakka. Tähän ryhmään kuuluivat mm.: Juko Oy, Ylö-tehtaat, Syväsen Konepaja, Maaseudun Kone, Kesla, Velsa ja Peltosalmen Konepaja.
- 1962** Fiatilla vauhdilla autokauppaan. Hankkijan saatua *Fiat* autojen edustuksen perustettiin autokauppaa hoitamaan tytäryhtiö Autonovo Oy. Suosituimmaksi malliksi nousi Fiat 600, joka teki Suomen ennätyksen autojen maahantuonnissa kun v. 1971 purettiin laivasta Helsingin Sompasaaren satamaan 3 532 ”kuussatasta”. Parhaimmillaan Fiatin markkinaosuus oli 18 %.
- 1966** Viljakauppaa tehostettiin. Uudet viljalaitokset rakennettiin Hämeenlinnaan, Porvooseen ja Orimattilaan. Vuonna 1975 aloitettiin viljelysopimusten teko leipä- ja rehuviljasta. 1980-luvun alussa Hankkijan markkinaosuus viljakaupassa oli jo 30 %. Vuonna 1984 Hankkijalla oli 150 omaa viljan vastaanottopistettä sekä vuokra- ja yhteisvarastoja niin, että vastaanottokykyä oli yhteensä 250 milj. kilolle.
- 1967** Lisäpainoa öljykauppaan. Oy Union-Öljy Ab:sta tuli Hankkijan tytäryhtiö kun yhtiön osakeenemmistön siirtyi Hankkijan omistukseen. Tämä vahvisti Hankkijan aikaisempia asemia öljytuotteiden kaupassa. Oman kotimaisen öljy-yhtiön avulla voitiin myös varmistaa mahdollisuudet pitkälle koneellistuneen maatilatalouden öljyhuollolle.
- 1968** Labor ja Hankkija yhteistyösopimukseen. Labor täydensi Hankkijan ruotsinkielisten asiakkaitten palvelua. Lisäksi Labor toi yhtymän piirin hyvät kone-edustukset. Sopimuksen

myötä Hankkijan omistukseen siirtyi Laborin tytäryhtiön Oy Agroma Ab:n osakekannan pääosa.

- 1969** Tytäryhtiö Oy Farmer Ab:n toiminta käynnistyi. Yhtiön toiminta-ajatuksena on suomalaisen pienen ja keskisuuren lähinnä maatalous- ja metsäkoneteollisuuden tuotteiden viennin kehittäminen. Yhtiö tuki merkittävästi ns. H-ryhmän teollisuuden vientitoimintaa.
- 1976** Uusi valtakunnallinen toimintakeskus valmistui Helsingin Oulunkylään. Keskukseen muodostivat: Hankkija-Yhtymän pääkonttori, tietokoneohjattu automaattinen keskusvarasto, tietokonekeskus, huoltokeskus ja Union huoltoasema.
- 1983** Oman öljynpuristamon Tuottajain Rypsi Oy:n rakentaminen Kouvolaan vahvisti Hankkijan otetta rehutoimialalla. Tehtaan tekniikka suunniteltiin erityisesti rehuksi käytettävän rypsipuristeen tuotantoon. Tällä varmistettiin oman rehuteollisuuden raaka-ainehuoltoa sekä varmistettiin myös Hankkijan perusjäsenistön öljykasvituotannon kehittämismahdollisuuksia.
- 1985** Puolimatka-Yhtymästä Hankkija-yhtymän tytäryhtiö. Suomen siihenastisen taloushistorian suurin yrityskauppa syntyi Hankkijan ostettua Puolimatkan. Se merkitsi huomattavan rakennemuutoksen Hankkija-Yhtymän liiketoiminnassa.
- 1988** Hankkija-yhtymälle uusi toimintarakenne. Yhtymän liiketoiminta ryhmitettiin kuuteen yhtiöön: Hankkija-Maatalous Oy, Hankkija-Tekniikka Oy, Etek Oy, Automaailma Oy, Suomen Rakennuskone Oy, Suomen Sähkötukku Oy.
- 1988** Vuosikymmenet jatkunut kiista Hankkijan ja SOK:n välillä lähinnä maataloustavarakaupan reviiireistä päättyi sopuun. Tämä sinetöitiin yhdistämällä kummankin osapuolen maataloustavarakauppa muodostamalla Hankkija- Maatalous Oy:stä tasaomisteinen yhteisyritys.
- 1990** Hankkija-Yhtymästä tuli Novera-Yhtymä Oy. Käytännössä tämä merkitsi, että Hankkija-Yhtymän liiketoiminta ja henkilöstö siirtyivät Novera-Yhtymään ja toiminta jatkui entisissä toimitiloissa. Juridisesti sekä hallinnon, organisaation ja toiminnan strategisten painotusten osalta muutos oli kuitenkin suuri.
- 1992** Novera-Yhtymän toiminta päättyi 3.7.1992 konkurssiin ja sen myötä päättyi myös 87 vuoden ikään yltäneen Hankkijan toiminta. Syyt tapahtuneeseen ovat moninaiset ja aiheesta on tehty useampiakin tutkimuksia jopa kirjakin. Tässä virstanpylväiden listauksessa on turha edes yrittää niitä selostaa.
- 1988 ja siitä eteenpäin Hankkijan alkuperäinen perustehtävä, maataloustavarakauppa, on kuitenkin jatkunut Hankkija-Maatalous Oy:n, sittemmin Hankkija Oy:n hyvin hoitamana. Yhtiö, sen johto ja koko henkilöstö on tämän tehtävänsä hoitanut hankkijalaisia arvoja kunnioittaen. Yhtiö on monella tavoin halunnut myös tukea Hankkijan perinteen vaalimista, mistä Hankkijan Perinneyhdistys ry on kiitollinen.**